

Κεφάλαιο 7

Η Συνθήκη της Βεστφαλίας 1648 (17^{ος} αι.) – Συνέδριο της Βιέννης 1815 (19^{ος} αι.)

Διαφωτισμός

A) Το πλαίσιο διαμόρφωσης του.

- Τέλος του 17^{ου} αιώνα οι χώρες της Δυτικής Ευρώπης απέκτησαν οικονομική και πνευματική ανάπτυξη
- Οι χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης ακολούθησαν με βραδείς ρυθμούς
- Αγγλία 18^{ου} η μεγαλύτερη εμπορική και ναυτιλιακή δύναμη παγκοσμίως
- Η αστική τάξη επέβαλε συνταγματική μοναρχία – κοινοβουλευτισμό με την ένδοξη επανάσταση (1688) Βουλή των Λόρδων – Βουλή των κοινοτήτων
- Γαλλία. Η αστική τάξη αμφισβητούσε την πολιτική και κοινωνική δομή του κράτους και επιδίωξε γενικότερες αλλαγές
- Η Γαλλία είχε απόλυτη μοναρχία (1789). Γαλλική επανάσταση
Τί είναι Διαφωτισμός (1688 – 1789) ιδεολογικό κίνημα το οποίο έχει σκοπό τη βελτίωση του ανθρώπου και της κοινωνίας
- Η τάση για πολιτικές – οικονομικές – κοινωνικές μεταβολές
- Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης της επιστήμης, πίστη στη πρόοδο του ανθρώπου με ατομική και συλλογική προσπάθεια

B) Οι ιδέες και οι φορείς του Διαφωτισμού

Το έργο των διαφωτιστών.

- Πέρα από την ανάλυση των κοινωνικών φαινομένων προτείνουν λύσεις για τη βελτίωση του ανθρώπου και την ανάπτυξη της κοινωνίας βασιζόμενοι στις επιτυχίες της επιστήμης και τον ορθό λόγο
- Τηρούν κριτική στάση στον φανατισμό, είναι υπέρ της ανεξιθρησκείας και της πνευματικής ανεκτικότητας
- Βολταίρος, 1694 – 1778
- Λοκ, 1632 – 1704, διατύπωσε την αρχή του κοινωνικού συμβολαίου, οι κυβερνήσεις συγκροτούνται με μια συμφωνία με τον λαό
Αν η Κυβέρνηση παραβιάσει αυτή τη συμφωνία, ο λαός έχει το δικαίωμα να αντισταθεί και να επαναστατήσει.
- Μοντεσκιέ, 1698 – 1755, στο πνεύμα των νόμων διατύπωσε τη θεωρία της διάκρισης των εξουσιών - α. νομοθετική, β. δικαστική, γ. εκτελεστική, με στόχο την αποτροπή της αυταρχικής κυβέρνησης.
- Ρουσσό, 1712 – 1778, κοινωνικό συμβόλαιο υπερασπίζεται την ελευθερία του ανθρώπου και δέχεται κυρίαρχη μόνο τη γενική βούληση, όπου οφείλει να υποτάσσεται η κάθε κυβέρνηση (εκλογές)
Η Δημοκρατική κυβέρνηση πρέπει να βασίζεται στον σεβασμό των νόμων.
- Εγγυήσεις για την ελευθερία και ισότητα με σκοπό την αναμόρφωση της κοινωνίας
Η ισότητα υπήρχε στη φύση και καταργήθηκε με τον θεσμό της ιδιοκτησίας και τον θεσμό της εξουσίας
Η επιστροφή σε μια ενδιάμεση κοινωνία ανάμεσα στη φυσική και τη σύγχρονη
Στόχος η βελτίωση της κοινωνίας μέσω της παιδείας του λαού
Στο έργο Περί Αγωγής πρέπει να γίνεται σεβαστή η προσωπικότητα του παιδιού και καθόρισε τις αρχές μιας παιδογυνικής μεθόδου, που βασίζεται στη φυσική διδασκαλία.
- Μπεκορία, 1738 – 1794, εγκληματολόγος που ζητούσε κοινωνικές αλλαγές, για την αξιοπρέπεια του ανθρώπου – έργο περί εγκλημάτων και ποινών, αγωνίστηκε για τον εξανθρωπισμό της ποινικής δικαιοσύνης και την κατάργηση της δουλείας

Γ) Η διάδοση των Ιδεών του Διαφωτισμού

- Αυξάνονται τα κέντρα και οι φορείς του Διαφωτισμού
Εφημερίδες, βιβλία, γαλλική εγκυκλοπαίδεια, κοινωνικές συγκεντρώσεις σε σαλόνια, επιστημονικές ακαδημίες, λέσχες, μυστικές ενώσεις
- Ηγεμόνες, οπαδοί της φωτισμένης δεσποτείας (Πρωσία – Ρωσία – Φρειδερίκος Β΄ – Αικατερίνη Β΄)

Μετασχηματισμός του λεξιλογίου

- Οι λέξεις αλλάζουν σημασία (εξουσία, κράτος, κοινωνία, μεσαία τάξη, ευτυχία, αρετή, πρόοδος, τεχνική)
- Υπήρξε ένα κοινό πνεύμα ανάμεσα στους Διαφωτιστές
Φιλοσοφικό λεξικό του Βολταίρου
Εγκυκλοπαίδεια, συστηματικό λεξικό των επιστημών – τεχνών – επαγγελμάτων
1751 – 1772, Ντιντερό, επικεφαλής αυτής της μεγάλης συγγραφικής προσπάθειας

Δ) Επιδράσεις του Διαφωτισμού

Στην Ευρώπη

- Η βάση για τη βελτίωση της ανθρώπινης κοινωνίας για την καλυτέρευση της ζωής του ανθρώπου και διεύρυνση της εκπαίδευσης, υποχώρηση του θρησκευτικού φανατισμού και ισότητα και κατάργηση της δουλείας
Λοκ -> αμερικανική Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας (1776)
Μοντεσκιέ -> άρθρα του Αμερικανικού Συντάγματος (1787)
Ρουσσό -> Γαλλική Επανάσταση (1789)
- Νεοελληνικός Διαφωτισμός
- Οι παροικίες μετέδωσαν τις ιδέες του Διαφωτισμού
1750 – 1821 βελτίωση οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών
- Πνευματικό κίνημα: ελευθερία – δικαιοσύνη – ανεξιθρησκεία – αρετή – καλλιέργεια της εθνικής συνείδησης, που θα οδηγούσε στην εθνική αποκατάσταση
- Ιδρύθηκαν σχολεία, τυπώθηκαν βιβλία, μελετήθηκαν οι θετικές επιστήμες
Τάση σύνδεσης με την Αρχαιότητα και με τις ευρωπαϊκές ιδέες
- Ρήγας Φεραίος, 1757 – 1798, φέρνει τους Έλληνες σε επαφή με τη δυτική σκέψη και τους προετοιμάζει για την ελευθερία τους
Έργο *Φυσικής Απάνθισμα*: ύπαρξη ορθολογικής σκέψης μέσω των φυσικών επιστημών
18^{ος} αιώνας μεγάλη χάρτα της Ελλάδος
Νέα πολιτική διοίκηση με πατριωτικό περιεχόμενο «Θούριος»
Παμβαλκανική Δημοκρατία, ο στόχος της ιδεολογίας του
Αυστριακοί τον συνέλαβαν στην Τιργίστη, Βελιγράδι 1780 ο θάνατός του
- Αδαμάντιος Κοραής (1748 – 1833)
- Υπέρμαχος της εξέλιξης και της προόδου, όχι όμως επαναστατικές ακρότητες
Αδελφική Διδασκαλία (1798) στρέφεται εναντίων των εθελόδουλων και συντηρητικών υπερασπίζεται τις φιλελεύθερες απόψεις
- Μετακένωση, μετάδοση των αξιών και της παιδείας της Ευρώπης που είχαν στηριχθεί στην Ελληνική κλασική αρχαιότητα
- 1804, εκδίδει κείμενα αρχαίων ελλήνων συγγραφέων, στον πρόλογο εκθέτει παιδαγωγικές και γλωσσικές απόψεις
- Σκοπός είναι η εθνική απελευθέρωση που θα στηρίζεται σε ελληνικές δυνάμεις Ο Νεοελληνικός διαφωτισμός διαδόθηκε στην Μολδοβλαχία και στους εξελληνισμένους ηγεμόνες.

Ενότητα 2

Β) Οι οικονομικές θεωρίες

Μερκαντισμός, 16^{ος} – 17^{ος} αιώνα. Κρατικός παρεμβατισμός που περιόριζε την ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα (το κράτος καθορίζει τις εισαγωγές, εισάγει πολύτιμα μέταλλα, εξάγει επεξεργασμένα προϊόντα και καθορίζει τις τιμές)

Φυσιοκράτες οικονομολόγοι που θεωρούσαν ότι η γεωργία είναι η βασική πηγή πλούτου μιας χώρας

Οι νόμοι της φύσης δεν εμποδίζουν την ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα

- Κεναί (1694 – 1774), Γκουρναί (1712 – 1759) Τυργκό (1727 – 1781)
- Η σκέψη τους επηρεάστηκε από τον αγροτικό χαρακτήρα της γαλλικής οικονομίας προπομπός του οικονομικού φιλελευθερισμού

Σμιθ, 1723 – 1790, έρευνα για τα αίτια του πλούτου των εθνών (1776)

Νόμος της προσφοράς και της ζήτησης που θα οδηγήσει στην ισορροπία τιμών, με αυτόν τον τρόπο θα ρυθμισθεί η παραγωγή, η διακίνηση και οι τιμές των αγαθών

- Το κράτος δεν πρέπει να παρεμβαίνει με δασμούς και φόρους, η φιλελεύθερη οικονομία εφαρμόστηκε πρώτα στην Αγγλία τον 18^ο αιώνα

«αφήστε ανθρώπους και αγαθά να κινούνται ελεύθερα»

Η αστική τάξη διαμόρφωσε τον καπιταλισμό, δηλαδή συγκέντρωση κεφαλαίου και επενδύσεις είναι η βάση της οικονομικής ανάπτυξης της Ευρώπης

- Κοινωνικές ανισότητες, ο πλούτος συσσωρεύθηκε σε λίγα χέρια, με αποτέλεσμα να ξεσπάσουν συγκρούσεις εργατών (19^{ος} αιώνας)
- Αποτελέσματα: αύξηση της παραγωγής, ανάπτυξη χερσαίων και θαλάσσιων συγκοινωνιών και δημιουργία νέων δραστηριοτήτων (τράπεζες – ασφάλιση – εφοπλιστικό κεφάλαιο)

Διεθνής ανταγωνισμός: εξασφάλιση αγορών στα βιομηχανικά προϊόντα τους και αναζήτηση πρώτων υλών στις αποικίες

Αγγλία και Γαλλία έχουν έντονη σύγκρουση με ιμπεριαλιστική δύναμη οικονομική, διότι η οικονομική ανάπτυξη έχει σχέση με την έκταση και το μέγεθος των αποικιών που ήθελαν να κατακτήσουν